

N:o 7.

Ank. till Riksd. kansli den 18 februari 1897, Kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 41 § konkurslagen den 18 september 1862.

Genom proposition, n:o 19, af den 9 nästlidne januari har Kongl. Maj:t, under åberopande af propositionen bifogade, i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll, föreslagit Riksdagen att antaga följande förslag till

L a g

om ändrad lydelse af 41 § konkurslagen den 18 september 1862.

Härigenom förordnas, att 41 § konkurslagen, sådan detta lagrum lyder enligt förordningen den 6 augusti 1881, skall erhålla följande ändrade lydelse:

Då gode män utses, förordne ock rätten eller domaren en ärlig och förständig man att i konkurssaken vara rättens ombudsman. Härtill må ej utses rättens ordförande, ej heller, i stad, annan ledamot af rätten; dock att, der konkursärenden till särskild rättens afdelning höra, ledamot af annan afdelning må till ombudsman förordnas. Ombudsmannen åligger att öfver gode männen och sysslomännens förvaltning hafva tillsyn: att vid de borgenärernas sammanträden utom rätten, der han är tillstädes, föra ordet: att hos rätten eller domaren anmäla de frågor, hvilka af konkurssaken uppstå och rättens pröfning påkalla: och att i öfrigt vidtaga de åtgärder och beslut, hvilka enligt denna lag på rättens ombudsman ankomma.

Har den, som till ombudsman förordnas, ej förut aflagt domareed, gånge sådan ed inför rätten eller domaren, innan han nämnda befattning tillträder.

Denna proposition har blifvit af båda kamrarne till lagutskottet hänvisad.

Föreliggande lagförslag åsyftar, såsom af en jämförelse med nuvarande lydelsen af konkurslagens 41 § skönjes, inskränkning af den rätten eller domaren medgifna frihet att till rättens ombudsman i konkurs utse antingen en ledamot af rätten — med undantag af rättens ordförande — eller en person utom rätten.

Frågan om en dylik inskränkning har redan förut och helt nyligen utgjort föremål för Riksdagens pröfning. Vid 1895 års riksdag bragtes nemligen förslag å bane i syfte, att rätten eller domaren ej skulle ega att inom rättens egen krets göra sitt val af rättens ombudsman, och Riksdagen antog för sin del lag om ändrad lydelse af konkurslagens 41 § i nyss angifvet syfte.

Detta Riksdagens beslut vann emellertid icke Kongl. Maj:ts nådiga stadfästelse. Skälen härför, hvilka finnas angifna uti det protokoll öfver justitiedepartementsärenden för den 15 november 1895, som åtföljde Kongl. Maj:ts till 1896 års Riksdag aflåtna skrifvelse med tillkännagifvande om sanktionsvägran, voro tveggehanda. Dels ansågs den af Riksdagen beslutade lagändringen — hvilken påbjöd, att rättens ombudsman skulle utom rätten utses — sträcka sina verkningar längre, än skäligt vore — härutinnan påpekades särskildt det olämpliga uti att från ombudsmansbefattning ovilkorligen utesluta nämndemännen — dels befans den föreslagna lydelsen ej med tillräcklig tydlighet utmärka, hvad dermed åsyftades. Med afseende å stadsdomstolar vore det sålunda tveksamt, huruvida meningen skulle vara att utesluta allenast konkursdomstolens ledamöter eller äfven andra der anställda embets- eller tjänstemän. En ytterligare anledning till ovisshet skulle förefinnas i de talrika fall, då konkurs vore anhängig vid en på två eller flera afdelningar arbetande rådstufvurätt. Det torde nemligen lätteligen kunna blifva föremål för olika meningar, om i uttrycket »utom rätten» sistanförda ord betecknade hela domstolen eller allenast den afdelning, dit konkursärenden hörde.

Ehuru sålunda Riksdagens förberörda beslut ej kunde vinna Kongl. Maj:ts godkännande, ansågs emellertid ett lagstadgande i den af Riksdagen afsedda riktning lämpligt, och vederbörande departementschef lät följaktligen utarbета nytt förslag i ämnet. De sakliga skiljaktigheter, som utmärkte detta förslag gent emot det af 1895 års Riksdag antagna, voro dels, att förhål-

landena vid konkursdomstolarne å landet lemnades orubbade, dels ock att förbudet att, i stad, till rättens ombudsman utse ledamot af rätten, för de städer, der konkursärenden hörde till särskild rättens afdelning, modifierades sålunda, att detsamma afsåg allenast ledamot af den afdelningen.

Vid förslagens granskning inför högsta domstolen framställdes emellertid emot sistnämnda modifikation anmärkning af trenne justitieråd.

En ledamot yttrade i detta afseende: »Det enligt lagförslaget gjorda undantag i afseende å rådstufvurätter i större städer synes mig vara särdeles olämpligt. Något behof af ett dylikt undantagsstadgande föreligger icke, ty just i de större städerna finnas för rättens ombudsmannabefattning fullt lämpliga personer till stort antal utom rådstufvurätten. De beaktansvärda skäl, som under ärendets behandling hos Riksdagen blifvit anförda till stöd för den mening, att rådstufvurätt icke må ega att förordna någon af sina egna ledamöter till rättens ombudsman i konkurs, gälla i allt väsentligt äfven de på två eller flera afdelningar arbetande rådstufvurätterna. Den tillsyn, rätten bör ega dess ombudsman, och hvilken tillsyn, jemlikt 42 § konkurslagen, kan sträckas ända derhän, att ombudsmannen må från befattningen entledigas, blir mycket lätt illusorisk, eller kan åtminstone få skenet häraf och menligt inverka på domstolens anseende, om det tillåtes ledamöter på konkursafdelningen att förordna sina kolleger på rådstufvurättens andra afdelningar till rättens ombudsmän i konkurser. Jag hemställer fördenskull, att orden »eller, der konkursärenden till särskild rättens afdelning höra, af den afdelning» må ur förslaget uteslutas.»

Häruti instämde en annan högsta domstolens ledamot.

En tredje ledamot angaf sin ståndpunkt sålunda: »Förslaget uppställer såsom regel, att ledamot af stadsdomstol ej må förordnas till rättens ombudsman, men medgifver derifrån det undantag, att i stad, der konkursärenden höra till särskild afdelning af rätten, ledamot af annan afdelning af rätten får utses till sagda befattning. I betraktande af hvad inom Riksdagen blifvit anfördt till stöd för den ifrågavarande lagförändringen synes lämpligheten af omfördälda undantag vara i hög grad tvifvelaktig. Det har icke heller veterligen blifvit ens uppgifvet, att stadgandet derom skulle vara af något verkligt behof påkalladt, och då dessutom, derest detsamma blefve gällande, förbudet för ledamot af konkursafdelningen att bekläda ombudsmannabefattningen lätt skulle kunna, genom en omflyttning af ledamöterna på rättens särskilda afdelningar, kringgås, anser jag mig böra tillstyrka, att orden »eller der konkursärenden» till och med »af den afdelning» må ur lagtexten uteslutas.»

Oaktadt hvad sålunda mot ifrågavarande undantagsstadgande anmärktes, fann emellertid departementschefen ej skäl att ur förslaget utesluta detsamma. Vid anmälan i statsrådet den 9 sistlidne januari af högsta domstolens förberörda yttrande förklarade sig departementschefen redan af den anledning förhindrad att förorda ett dylikt uteslutande, att lagen derigenom skulle komma att sakna önskvärd tydlighet. Att för öfrigt de anledningar till olägenheter och missförhållanden, som anförts till stöd för ett förbud mot domstolsledamots förordnande till rättens ombudsman under den domstol, som han tillhörde, icke kunde anses vara för handen i fråga om ledamöter å andra domstolsafdelningar än den, som handlade konkursärenden, ansåge departementschefen uppenbart.

Jemlikt departementschefens hemställan afläts alltså proposition till Riksdagen om antagande af nu föreliggande lagförslag.

Utskottet kan för sin del ej tillstyrka förslagets antagande i oförändradt skick. Väl må medgifvas, att den af 1895 års Riksdag beslutade lagändring kunde för vissa fall anses gå för långt, och att sålunda det nu föreliggande förslaget på goda grunder lemnat oberörd domarens på landet frihet att inom nämnden utse rättens ombudsman, men deremot innebär det för vissa städer gifna undantagsstadgandet, enligt utskottets tanke, en utan tillräckliga skäl tillskapad fördel för rådstufvurätternas i dessa städer ledamöter. Utskottet kan i detta hänseende nöja sig att åberopa hvad högsta domstolens ledamöter mot undantagsstadgandet anført; dock må en ytterligare omständighet, som är egnad att belysa olämpligheten af detsamma, här framhållas.

Under nuvarande förhållanden utses i städer rättens ombudsman sannolikt oftast bland rådstufvurättens egna ledamöter. Genom den ifrågasatta lagändringen skulle domstolsledamöterna i de flesta städer betagas behörigheten att erhålla ett sådant uppdrag, men en del ledamöter i några städers domstolar fortfarande vara behöriga till dylikt ombudsmannskap. Härigenom gynnas den ena rättens ledamöter framför den andras, men detta är icke öfverensstämmande med full rättvisa, och en sådan anmärkning mot lagstiftningen anser utskottet böra undvikas.

Med stöd af det anförda hemställer alltså utskottet,

att Riksdagen, under förklarande, att Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition icke kan i oförändradt skick bifallas, måtte för sin del antaga följande

L a g

om ändrad lydelse af 41 § konkurslagen
den 18 september 1862.

Häri genom förordnas, att 41 § konkurslagen, sådant detta lagrum lyder enligt förordningen den 6 augusti 1881, skall erhålla följande ändrade lydelse:

Då gode män utses, förordne ock rätten eller domaren en ärlig och förständig man att i konkurs-saken vara rättens ombudsman. Härtill må ej utses rättens ordförande, ej heller, i stad, annan ledamot af rätten. Ombudsmannen åligger att öfver gode männens och sysslomännens förvaltning hafva tillsyn: att vid de borgenärernas sammanträden utom rätten, der han är tillstädes, föra ordet: att hos rätten eller domaren anmäla de frågor, hvilka af konkurs-saken uppstå och rättens pröfning påkalla: och att i öfrigt vidtaga de åtgärder och beslut, hvilka enligt denna lag på rättens ombudsman ankomma.

Har den, som till ombudsman förordnas, ej förut aflagt domareed; gånge sådan ed inför rätten eller domaren, innan han nämnda befattning tillträder.

Stockholm den 18 februari 1897.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Reservation af herr *Hasselrot*.
